

g l a s

LETO VII. 19 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 15.10.1960

ZVOKI IZ DOMOVINE

(H kulturnem večeru dr. Pavlovčiča)

Na sedežu SKA v Buenos Airesu čutimo posebno prijetno veselje, če nas obišče kdo naših zunanjih sodelavcev in nam je v posebno zaščeno, če to bivanje izrabi naš član tudi za poglobitev medsebojnega dela. Tako smo mogli lani pozdraviti tukaj odlično etnologinjo iz Paragvaja, gospo dr. Branko Sušnik, kmalu nato sopisca knjige "Dhaulagiri" dr. Vojka Arka, letos pa imamo v svoji sredi ustvarjalnega člana gledališkega odseka dr. Milana Pavlovčiča iz Clevelanda, ki bo priredil kulturni večer 22. tm.

Za prvi neposredni stik z nami je gospod doktor izbral predvajanje dveh magnetofonskih trakov iz slovenske folklorne, dolenske občeti iz okolice Dobrepolj in prleškega gostovanja. Prav etnografija je nekako najbolj nesrečna veja kulturnega udejstvovanja za izseljence, dasi je prav to najbolj "narodna" znanost. In prav to znanost smo ob ustanavljanju historičnega odseka posebej omenjali med programskimi točkami SKA. So pa skoraj vsi nekdanji poklicni etnografi doslej odpovedali in eden je šele objavil svoj obsežni elaborat, ki ga je prinesel še s seboj iz domovine.

In ni drugače mogoče, če hočemo proučevati etnografijo ali gojiti folkloro, kot da se naslanjamo na delo v domovini. Tujina ima preveč svojstvenega čustvovanja, "drugačen zrak", ki kviri spomin in ga po svoje preoblikuje. Spominjam se, ko je ljubljanski radio prvič vrtel plošče slovenskih narodnih pesmi, posnetih v Ameriki, kako smo takrat z glavo zmajevali, češ to je vse že zamerikanizirano.

Na drugi strani smo pa bili v velikih skrbah, da bodo požigi tolikih domov in celih naselij, izseljevanja, potem pa industrializacija in pohenjenje življenja tudi doma etnografsko blago toliko okrnili, da ne bo več sposobno za pravilno vrednotenje. V tem strahu smo se hvala Bogu zmotili. kajti usedline ljudske kulture so tako trdne, da jih tudi teror in prevzgoja nista mogla bistveno razrahljati. Vprav dejstvo, da so svatbene obredne pesmi iz okolice Dobrepolj, ki so v domači vojski toliko trpele, in iz Prlekije, kjer je pohlepni okupator tako surovo gospodaril in da so trakovi napravljeni že celo desetletje po nastanku komunistične države, je za etnografsko zainteresiranega užiivalca posebno tolažilno, za izseljence pa res pristen slovenski pozdrav iz domovine.

Lep pozdrav iz domovine bo tudi izvleček iz "Gorenjskega slavčka", na željo poslušalcev pa bo gospod doktor rad pokazal tudi uspehe slovenskega glasbenega udejstvovanja v ameriški "Ljubljani", v Clevelandu.

M. M.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Gledališki odsek

Dvanajsti kulturni večer, v soboto 22. oktobra ob sedmih v dvorani Bullrich, Sarandí 41. Capital.

Na sporedu je predvajanje magnetofonskih trakov iz Ljubljane. V prvem delu folklorne in glasbene vsebine (odlomki z izvajanja Foersterjeve opere "Gorenjski slavček" v ljubljanski operi). V drugem delu bo član Gledališkega odseka dr. Milan Pavlovčič poročal o slovenskih kulturnih razmerah v Clevelandu.

Opozarjamo, da se bo večer začel točno. Posebnih vabil ni.

"Na teh straneh hočem dati razumeti, zakaj so pesmi, često a priori namenoma prezrte izven Španije, ali pa vsaj prezirane samo zato, ker so v njej rojene... Toda mladi rod pesnikov Španije priznava svoje tovariše, večje po pesniških podvigih, kjerkoli trenutno žive. Naj se dotaknem le lveh skrajnosti, naj navedem le dvojice imen: Juan Ramón Jiménez in Luis Cernuda. S pravičnim naysušanjem so sprejeli njuna nova dela in jih ponatisnili v knjigah izven Španije. — G. Prieto, 1950."

PS. "Izven Španije" je treba razumeti "v Sloveniji", in "v njej" je "izven nje".

Uvod, preveden s hudomušnim smehljajem.

Vladimir Kos

Dober večer, Tokio
Pesmi zate in zame

Trinajsti kulturni večer

bo v petek dne 4. nov. ob 19. uri
v dvorani Biraben, Av. R. S. Peča
740 (Diagonal Norte), Capital.

Spored

K O N C E R T

Prireditve je v okviru

Glasbenega odseka.

Pred izidom:

ZGODOVINSKI ATLAS

SLOVENIJE

Uredil

prof. Roman Pavlovčič

Tiska se

M E D D O B J E

št. 1-2, leto VI

Vladimir Kos

DOBER VEČER, TOKIO

Pesmi zate in zame

Izšlo v Tokiu.

Kdor se želi naročiti na zbirko,
naj sporoči pisarni S. kult. akcije

AKCIJA

za pridobivanje novih naročnikov je v teku. Ali morete sodelovati tudi Vi: pošljite nam naslove prijateljev ali znancev — poslali jim bomo vabilo in prospekt.

TARIFA REDUCIDA

Concesión 6228

Registro Nacional
de la Propiedad Intelectual
Nº 624.770

M E D E J A

(Predstava Gledališkega odseka, 1. X. 1960.)

Izmed vseh vrst dramskih stvaritev zahteva tragedija tako od igralcev, kot od občinstva večji napor in intenzivnejšo poglobitev. Od prvih se zahteva predvsem umetnost, ta pa je odvisna od neprestanega dinamičnega razvoja izvajalčeve osebnosti in refleksivne koncentracije v namišljeni svet igre, dejanja. Kako je z našim gledališkim odsekom? Vemo, da morejo samo najbolj vztrajni in požrtvovalni obstati, boreč se z elementom tujine in vsakdanje stvarnosti. Ob presoji delovanja tega odseka ne bi bili pravični, če ne bi upoštevali ali vsaj vedeli za težave obdržati dela na vredni višini.

Anouilhova Medeja, in sploh vse poustvaritve klasičnih del, so za izvajalca prav za prav nelahka, problematična zadeva. Pri tej vrsti stvaritev je treba paziti tako na ekspresivni prikaz trenutne življenjske konkretnosti, kot na zajetje izvenčasnega tragično mitičnega stanja, povzete v moralnih in lirskih prvinah. Klasična tragedija je izražala nadčutni in absolutni poseg v konkretno človekovo trpečo snovnost (dve dopolnjujoči se prvini, ki ustvarjata pravo tragedijo) z zborno recitacijo; danes so igralcu-umetniku, ki si je kot človek zmožen odkriti pristno eksistenčno tragiko, vsekakor dane iste, morda celo večje možnosti za izraz onega primitivnega, bitnostno ekstremnega tragičnega doživljanja. Predvsem je treba prikazati in razpletati prehaja namreč v območje, ki je človeku tuje in za gledalca, če ni dovolj pripravljen, odbijajoče, nerazumljivo.

Ob izvajanju Anouilhove Medeje je bilo treba priznati, da so se vsi glavni igralci (Medeja, dojka, Jazon in Kreon) nekako potopili v odmišljeno brezpogojnost tragičnega dogajanja ter stalno "prehajali" v pristnost in polnost svojih novih, tragičnih osebnosti.

Jeločnikova (Medeja) je še posebno poudarila tisto elastičnost in vzdržljivost "nove osebnosti"; izgradila si je svojo dramsko formo, ki v njej lahko vzdrži. V igranje Medeje je vlila tako sodobno, današnjemu človeku razumljivo tragiko, kot čar izvenčasnega, mitičnega poetičnega dejavnosti. Zelo važen je bil poudarek nepremostljive razlike med barbarko in Grkom. Pri tem je obdržala središče dogajanja, z vsemi metafizičnimi in moralnimi implikacijami, na osebnosti in bitnosti Medeje, ki se izpremeni v nekako impulzivno kozmično osebnost.

Če mora združevati Medejin značaj barbarško nasilnost in obenem umerjenost primitivnega, v absolutnost težečega duha, je za Jazona značilna neka razumska moškost, prepletena z nestalnostjo in zvitostjo (zapustil je svojo ženo Hipsipilo, živel z Medejo, od nje odšel h Kreusi, a se je pozneje, tako trde, spet spravil z Medejo). *Nose* je simboliziral naraščanje in stopnjevanje tragičnega obeležja, ki doseže svoj višek v prepričanosti in trdosti odbitja novih Medejinih predlogov za spravo. Jasna oblikovalna moč in ravnotežje izrazne tvornosti sta značilni za Nosetovo teženje po izpopolnjevanju.

IZ ZAČETKOV DOMA in SVETA

V opombah k prvemu zvezku Finžgarjevega Izbranega dela, ki je leta 1959 začelo izhajati pri celjski Mohorjevi družbi, je prof. dr. France Koblar priobčil (strani 398-399), deloma dobesedno, deloma v svojih povzetkih, za slovensko kulturno zgodovino znamenito pismo, ki ga je 27. septembra 1887 pisal tedaj komaj osemindvajsetletni dr. Frančišek Lampe tedanjemu uredniku Ljubljanskega Zvona, prof. Franu Levcu. Pismo se sedaj nahaja med Levčevu korespondenco v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Najprej Lampe pojasnjuje, zakaj je obnovil izhajanje Slomškovič Drobčinic. Čeprav mu je najljubša filozofija in druge vede, vendar ga je neka notranja sila gnala, da z izdajanjem takih knjig dela za izobrazbo naroda.

"Mnogokrat ste izrekli, velečenjeni gospod urednik, da je leposlovje najglajša pot, po kateri vzbujamo narodno zavest in prinašamo narodu omiko. O tem sem tudi jaz popolnoma prepričan: samo da leposlovja preveč ne obožavamo. Narodu moramo tudi z vedami prižigati luč prosvete, ker sicer bi ga le mehkužili: le kadar bodo vede in umetnosti, znanstveno slovstvo in lepa književnost v pravi razmeri in polnem soglasju, tedaj bo duh narodov na tiru pravega razvoja."

"Zakaj se torej ne oklepam z obema rokama Vašega 'Zvona' in ga ne pozdravljam z največjim veseljem? Verjemite mi, resnico govorim, da bi se ga rad oklenil in z veseljem prinesel svoj dar domovini tudi na ta darilnik. Toda po mnogih 'Zvonovih' stopinjah hoditi ne morem, niti kot modroslovec, niti kot bogoslovec. Težko, dabi me drugače sodili, kakor pripisovaje mi nekoliko 'zagrizenosti' ali vsaj *predsodkov*. V istini pa se mi stidi prvo in ne poznam drugega. Ampak le to si domnevam, da ima v leposlovju kakor v življenju, precej veliko moč 'moda', da preveč vladajo neki nejasni nazori in 'predsodki' o svobodi v umetnosti, o lepoti, o pravi omiki, o napredku itd. Jaz ljubim iz srca katoliško vero in sem trdno prepričan o resničnosti vseh njenih nauk, modroslovje mi je izrastlo iz gorečega in neprestanega hrepenenja po resnici in po vzorih človeških sploh: kaj morem za to, da mi razum moj in srce ne odobrava nazorov, ki se kakor glas zvonov glase iz Vašega lista? Da bi razložil, zakaj, za to je pač tega pisma prostor premajhen. Pa da vsaj nekaj navajam: Mislite, gospod urednik, sebe kot duhovnika, ki skrbi za duševni blagor kake občine ali več družin po načelih katoliške vere: ali bi mogli in hoteli vse spise Zvonove podati onim, katerih dušni mir, nedolžno neskrbnost, goreča pobožnost Vam bi bila pri srcu? Ne recite 'to je farizejstvo!' Iz izkušnje in iz prepričanja Vam povem, da edino ta razlog odvrta več del duhovščine slovenske od Zvona. Bog ne daj, da bi kako sodbo izrekli o pisateljih! Duhovniki sami se tudi ne prištevam pravičnim: a drugače ne moremo ravnati, kakor po prepričanju in po poklicu svojem."

V nadaljnjem Lampe razodeva svoje misli, kako bi prišli do edinosti in do skupnega dela za narod. Prof. Koblar jih tako-le povzema: posvetni pisatelji naj bi gojili slovstvo svobodno, vendar po verskih načelih, in duhovniki naj bi bili do njih pravi ponižni božji služabniki, ki skrbijo za božjo čast in srečo vernikov. Iz tega soglasja bi prišla sreča za narod.

Ljubljanski Zvon, pravi Lampe, se je v odgovorih svojim nasprotnikom večkrat skliceval na slovstvo pri drugih narodih, češ da je slovensko slovstvo v primeri z njimi prav deviško nedolžno, toda ali ne bi mogli z listom, ki bi bil na vse strani dober, odvrniti pri nas tak nrvni propad, kakor ga lahko spoznamo v slovstvu in življenju "visoko civiliziranih" narodov?

Gotovo uredniku ni samemu mogoče vsega storiti, odvisen je od pisateljev. Toda morda se bo Levcu le posrečilo vdihniti listu takega duha, s katerim se bo mogoče v slovstvu popolnoma zediniti. Lampetu se zdi, da neka znamenja iz zadnjega časa kažejo v to smer. "Ako bode 'Ljubljanski Zvon' res zvon na viso-

— MECENSKI DAROVI: N. N., Buenos Aires: štirje mecen-ski prispevki po \$ 1000.- (skupno \$ 4000); prof. Vinko Logar, Castelar, \$ 2200.-

— JUBILEJNA NAROČNINA: Prezelj Franc, Cleveland, 25 dolarjev; gdč. Zina Velikonja, Cleveland, 25 dolarjev; č.g. Stanko Zorko, Trst, zbral sedem jubilejnih naročnin, skupno 52.000 lir

kem stolpu katoliškega in narodnega sveetišča, potem se bomo radi ozirali v ta stolp in sami pomagali zvoniti /.../. Narava nam je vsem vcepila ljubezen in navdušenje za vzore v srca. Naš stvarnik je hkrati tudi naš sodnik: njemu bomo odgovor dajali o dobrem in slabem. Ali še morem kaj drugega želeti, kakor da bi mnogim pripomogel do časne in večne sreče in ali morem imeti bolj ljubezen do naroda, kakor je želja, da bi mili narod tako srečen postal?"

Pismu je Lampe priložil svojo oceno Ljubljanskega Zvona 1886. Zaradi vsebine tega letnika je bil Lampe revijo ob novem letu 1887 odpovedal. Zaupajoč v Levčevo dobro voljo, jo sedaj v septembru zopet naroča. Oceno je sprva namenil za razpravljajne v ožjem literarnem krogu, gotovo v Cirilskem društvu ljubljanskih bogoslovcev.

Levčev odgovor Lampetu ni znan. Gotovo pa urednik Ljubljanskega Zvona ni upošteval želja in predlogov Frančiška Lampeta. Zakaj z novim letom 1888 je začel Lampe izdajati revijo po svoji zamisli. Dne 20. prosinca je izšla prva številka Doma in sveta. Oprl se je predvsem na pisatelje duhovnike, ki so se solali v Cirilskem društvu ljubljanskih bogoslovcev.

Prof. Koblar pripisuje Lampetu tudi namen prehiteti Mahničiča, ki naj bi snoval v Gorici leposlovno revijo. Žal ne navaja virov. Gotovo Lampetov Don in svet ni opovrl Mahničičevega načrta izdajati idejno revijo. Saj je 1888 rojstno leto tudi Rimskega katolika (Gorica, do 1896).

Lampetovo pismo Levcu je zadnji poizkus ohraniti Slovenscem skupno vodilno literarno revijo kot izraz duhovno esotne slovenske kulture. Zato je za zgodovino svetovnonazorskega ločevanja v slovenskem kulturnem življenju in za zgodovino katoliškega kulturnega gibanja na Slovenskem tako važno. Vendar ponujena roka ni bila sprejeta. Ker pa Don in svet ni nastal iz kakšne brezpogojne volje po konkurenci, mu je bilo pozneje moč goče, da je sam postal vodilna literarna revija.

Tudi Dom in svet je sad miselne diferenciacije med slovensko inteligenco. Tedanji naš najbolj razgledani teolog Frančišek Lampe ugotavlja, da pisanje Ljubljanskega Zvona ni v skladu s katoliškimi nazori. Sam — poznejši pisec prvega slovenskega Vvoda v filozofijo — poudarja, da mu tudi filozofsko ni sprejemljiv.

Kulturnokritično odklanja beletrizem kot pojav neuravnovešenosti med kulturnimi panogami (to je obsodil tudi liberalni dr. Pavel Turner), miselno nejasnost, nekritično letanje za modami. Bolezni, ki jih slovenska kultura še danes ni prebolela.

V naši literarni zgodovini in publicistiki se zelo šablonsko govori o nasprotju med ireničnim Lampetom in polemičnim Mahničičem. Tudi Mahničič ni bila skrivnost, da Lampetu "burja s Krasa" ne ugaja. Po značaju sta si bila tuja. Vendar bo treba nasprotje med njima pravilno razmejiti na vprašanja metod in na pojmovanje literature, posebno na literarne ocene. V osnovni diagnozi sočasnega kulturnega položaja in v osnovnih kulturno-kritičnih sodbah soglašata. Načelno izhodišče in pastoralna skrb jima je pač skupna. Tako se kakršnokoli dominansvetovstvo ne more sklicevati na očetovstvo Frančiška Lampeta.

V duhu "milobe do bližnjega", ki je duh "našega Slomška", se je Lampe tudi po osnovanju Doma in sveta prizadeval za slovensko kulturno edinost. Problem narodnega miru in sprave je obravnaval v govorih "Slovincem v premislek", ki jih je 1890 priobčeval v Duhovnem pastirju. Toda tudi tukaj terja "milobe in bratovske ljubezni v obliki" in "jasnosti in kreposti v načelih".

Literarno potrdilo za pravilnost Lampetovih in Mahničičevih predvidevanj o negativnih nastopkih slovenske zvrsti svetovnonazorskega liberalizma je prišlo že 1893, ko je iz zrele življenjske izkušnje nekdanji mladostni tovariš prvih Zvonovcev Janez Mencinger v utopističnem romanu Abadon napisal kritiko inteligence, ki je duhovno izšla prav iz Ljubljanskega Zvona.

France Dolinar (Rim)

Rus (Kreon) je znal vzporediti kraljevsko modrost s konfliktom in se vključiti z doživetjem v svet igre. Njegov izraz je vedno soliden in poetično-filozofsko doživet. V tragediji bi bli zanj verjetno zelo posrečen ambient Ajs-hilov.

Predstva Anouilhove Medeje, ki je — ne smemo pozabiti — dramska stvaritev "modernista", je bila posrečena, a bi morda še bolj odgovarjala namenu avtorja in našim zamejskim težanjem, če bi se igralci sprostiti in zaživeli v večji ekspresionizem.

Režiser Borštnik je zastavil svoje izkušnje z odra in harmonično vzporedil možnosti Anouilhovega dela in zmognosti igralcev. Od gledališkega odseka, ki ga zmogni režiser dobro pripravi in dvigne na višino umetniške formacije, pa moremo vsekakor pričakovati izvajanj velikih del.

P. F.

kronika

— PESNIK VIKTOR VIDA UMRL. V nedeljo 25. septembra je nenadoma umrl hrvatski pesnik Viktor Vida. Bolehal je že dalj časa, vendar je njegova smrt presenetila vse, ki so ga poznali. V hrvatski književnosti bo njegovo pesniško ime zavzemalo pomembno mesto. Bil je pa tudi prijatelj in sodelavec slovenskih književnikov in kulturnih delavcev. V emigraciji se je zlasti zblížal z njimi, postal sodelavec revije Meddobje in povsod pokazal ljubezen do slovenskega slovstva, ki ga je dobro poznal, in do slovenske umetnosti, ki jo je visoko cenil. Pogreba dne 30. septembra se je udeležila lepa skupina Slovencev. Na grobu mu je spregovoril Ruda Jurčec v imenu Slovenske kulturne akcije. — Njegovim najbližjim izrekamo iskreno sočalje, prijatelju pa želimo pokoj in večni mir.

— PESNIŠKA ZBIRKA VLADIMIRJA KOSA. - V Tokiu je izšla pesniška zbirka Vladimirja Kosa "DOBER VEČER, Tokio - PLESNI ZATE IN ZAME". Založila je založba Meisheisa, tiskala Shinyo Co. Zbirka obsega 64 strani, opremo je oskrbel avtor sam. Vabimo vse, ki bi zbirko želeli kupiti, da se prijavijo pisarni Slov. kult. akcije. Naša urava bo nakup rada posredovala. Prihodnja številka Glasa bo objavila avtorjev esej o tej zbirki.

Smrt Antona Lajovica. 28. avgusta je v Ljubljani za črevesnim rakom umrl Anton Lajovic, star 82 let. Pokojni je bil vrh slovenske nove romantike (z naturalističnimi in impresionističnimi elementi) v glasbi pred prvo svetovno vojno. Predvsem je povzdignil samospev, ga iztrgal iz šablone našega zamudništva, dal melodiji polet, klavirskemu partu polno zvočnost in dinamiko. Podobno svežino je z modernimi prijemi vdihnil zborovskim skladbam. Za orkester ni dosti pisal; so to krajše stvari, ki sledo romantičnim simfoničnim pesnitvam, a so impresionistično barvite. Pozneje se je razvijal v smeri realističnih in ekspresionističnih pridobitev, vendar v glavnih potezah ostal zvest mladostnim značilnostim.

V dobi Novih akordov je bil Lajovic oster kritik glasbenih prireditelj in novih del. Šlo mu je za dvig iz diletantizma, za dosego kvalitete na temelju strokovne usposobljenosti. Po prvi vojni je v člankih po revijah in časnikih razmišljal o splošnih kulturnih problemih.

Kod jurist je dosegel članstvo Stola sedmorice v Zagrebu.

(vplačali gg. duhovniki); Frank SA: D. M. Šijanec, La Plata, Lončar, jubilejna z dodatkom, v 1000.- pezo; gdč. Nuša Kristan, skupnem znesku 27 dolarjev; g. Ciudadela, 100.- pezo; čg. Lojze Ambrožič, Kanada, 10 dolarjev; Janez Čuček, R. Mejia, 100 pezo.

ZA TISKOVI SKLAD GLA-

doma in po svetu

— Na zemljišču škofijskega zavoda sv. Stanislava v šent Vidu nad Ljubljano zidajo prvo sklenjeno srbsko naselbino v Sloveniji. V aprilu 1941 je nemški okupator Slovenije prvi odtujil zavod njegovemu namenu, sedaj je Beograd v ta namen dirigiral skupino Srbov jemat Slovencem zemljo in posest. Sicer nekateri to razlagajo kot breznacionalne ukrepe komunizma, ki se na narodnostna čustva ne ozira, vendar je zanimivo, da se isto dogaja že leta in leta tudi na Hrvaškem (vse glavne kulturne ustanove v Zagrebu so v srbskih rokah — listi, agencije, radijske postaje, gledališča).

— Zahteva srbskih slušateljev na ljubljanski tehniki, da morajo profesorji predavati v srbohrvaščini, je naletela na oster odpor posebno med mladino. Med novimi slušatelji so večinoma akademiki, ki vojne in revolucije niso doživeli ali pa komaj v otroških letih in se zato upirajo s čisto zdravimi argumenti.

— Takoj ko je slovenski študent Humbert Pribec — kakor sam piše v Mislih (1960) — dopotoval v Avstralijo, je šel na univerzo v Melbourne vprašati, kako bi lahko tam nadaljeval v Ljubljani začete študije. Z velikim zadovoljstvom in ponosom je poslušal, ko so mu dejali, da je ljubljanska univerza na zavidljivi višini, da oni od vseh univerz v Jugoslaviji najbolj upoštevajo ljubljansko, da mu priznajo vse dosedanje študije. Pozneje je poizvedoval za vzrok tega dobrega glasu. Ugotovil ga je v delu prof. Janka Lavrina. Njegove knjige rabijo avstralski slavisti za obveze učbenike.

— Ob petstoletnici slavne bazelske univerze v Švici je v Basler Nachrichten vodilni protestantski teolog Karl Barth priobčil svoje poglede na sedanji položaj teologije. "Gotovo sedanjega položaja ne moremo primerjati s tistim pred petsto leti, ko je bila univerza eden izmed udov v Corpus christianum in je tako v celoti imela duhovni značaj. Vendar mislim, da se danes ne da reči, da bi teologija stala ob strani, bodisi nasproti drugim znanostim, bodisi nasproti moderni resničnosti. Pred petdesetimi leti je bila resnično potisnjena v kot. Danes teološko delo, kadar je v redu opravljeno, odmeva ne samo v cerkvenem, temveč tudi v znanstvenem svetu in v javnosti, kar se preje skoraj ni dalo misliti. Danes je mnogo manj ateistov, vsaj militantne observance, kot pred pet-

desetimi leti in vprav med naravoslovci, ki so tedaj tvorili udarno četo ateizma, je danes najti presenetljivo mnogo religiozno usmerjenih ljudi."

— Ob jubileju mariborske bolnišnice (stoletnica vselitve v dosedanje prostore) je izšel Zbornik splošne bolnišnice v Mariboru, ki ga je uredil dr. Eman Pertl, izdali pa so ga v samozaložbi. Očna zbornika pravi, da se je z njim zgodovino pisje o Mariboru za pomembno delo obogatilo. Med sodelavci je tudi prof. dr. Jan Šedivy, ki je v svoji razpravi opozoril na edinstven primer dijaškega zavarovanja na mariborski klasični gimnaziji že prav v začetku 19. stoletja, kar je trajalo do prve svetovne vojne.

— Žalčani so 90. letnici žalskega tabora posvetili poseben Savinjski zbornik, ki obsega 342 strani. Je okusno opremljen in bogato ilustriran. Izšel je v Celju z letnico 1959. Vendar v zborniku, ki je posvečen taboru, ni niti ene dobre razprave o tem dogodku. Vasilij Melik je napisal razpravo o razmerah na Slovenskem v dobi taborov, pa je presplošen. Zbornik je tudi objavil študijo o ideji taborov in navaja, da je bil Fran Levstik tisti, ki je tabore priporočal, dasi je Franjo Baš že pred več ko dvajset leti objavil gradivo, ki stavlja to trditev v dvomljivo luč. V literarnem delu so zastopani tudi literati iz Savinjske doline: Vl. Levstik, F. O. nič, J. Kač, M. Rainer, D. Debič in D. Kumer.

— Mariborska založba Obzorja je proslavila štiridesetletnico partije s tem, da je izdala novo delo o revoluciji v Sloveniji. Tokrat je delo napisal vojak in sicer polkovnik Franta Komel pod naslovom "Narodnoosvobodilna borba v Sloveniji".

— Knjige Prešernove družbe, ki jo je partija ustanovila za konkurenco Mohorjevi, so po izjavi vodstva izšle v nakladi 65.000 oziroma 55.000 izvodov. Vendar pravi kritik Jaro Dolar, da "oblike današnje knjižne propagande danes ne zadostujejo več. Če bomo hoteli doseči vsaj take uspehe kot jih je dosegala Mohorjeva družba, bo treba uporabiti nekatere sodobnejše, učinkovitejše metode." A kakšne naj bi bile te metode, pa še ne pove.

— V Mariboru je imel samostojno razstavo Rudi Kotnik, ki velja za mnogo obetajoč talent med mlajšimi slikarji na štajer-

skem. Pripada abstraktni smeri; kritika navaja, da je njegov pogum velika obljuba za bodoči razvoj. Za njegovo razstavo je bila v istih prostorih Didaktična razstava abstraktne umetnosti, ki jo je priredila Gradska galerija s vremenem umjetnosti v Zagrebu. Na jesen 1959 so imeli razstavo, ki je imena naslov: Grafika in risbe s socialno tematiko. Najprej je bila ta razstava v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani, nakar so jo prenesli v Maribor in tudi v druga mesta v Sloveniji. Razstavljali so dela Hinka Smrekarja, Fr. Tratnika, Vena Pilonca, Iv. Čaruga in predvsem obeh bratov Kraljev (listi s kmečko tematiko). Ta razstava je bila v proslavo štiridesetletnice ustanovitve partije.

— Danes predstavljata vrhunec nemške poezije pesnika Karel Krolow in Paul Celan. Prvi je izdal zbirko "Wind und Zeit", drugi pa "Mohn und Gedächtnis". Dasi je njuna poezija taka, da je dostopna le ozkemu krogu, je ti zbirki izdala največja nemška založba DVA in to kar v lepi nakladi, ki seveda še dolgo ne bo prodana. — Ista založba je izdala knjigo Margarete Buber-Neumann "Kot jetnica pri Stalinu in Hitlerju"; delo je bilo kmalu prevedeno v deset jezikov, v odlomkih je izšlo tudi v Jugoslaviji. Ker je prvi del njenih spominov naletel na tolikšno zanimanje, je popisala še svoje pot v Moskvo v delu, ki nosi naslov "Od Potsdama do Moskve - postaje blodnje". Sploh v Nemčiji zelo narašča zanimanje za sovjetskega človeka. Zelo se širi delo Klause Menert-ha "Der Sowjetmesch". Mehnert je bil v letih od 1929 do 1957 dvanaestkrat v Sovjetski zvezi. Ze prva izdaja, ki je štela 35.000 izvodov, je bila v nekaj tednih razprodana. Z enakim uspehom se prodaja knjiga bivšega poveljnika v Auschwitzu, Rudolfa Hoessa, ki je izdal svoje spomine z naslovom "Komandant in Auschwitz". Rus Vladimir Weidle je napisal v francoščini knjigo o usodi Muz v našem času. Izšla je v nemškem prevodu pod naslovom "Die Sterblichkeit der Musen" in se je ob njej sprožila v nemškem revijalnem tisku velika polemika.

— V Italiji je največja vsakoletna literarna nagrada Premio Viareggio, ki jo je letos prejel G. Battista Angioletti za roman "Grandi ospiti", ki je izšel pri založbi Valecchi. Nagrada znaša 2 milijona lir (ok. 3500 dolarjev). Podelili so še več nagrad (za poezijo, dramo, esejistiko). Eduardo de Filippo je prejel nagrado v znesku 1 milijon lir za zbirko komedij "Cantata dei giorni pari", pa je vrnil denar za sklad prihodnjega leta.